

Dienstverlening op gevoelig terrein

Loet Berkemans van FleksZorg: 'Seks is soms wel degelijk een onderdeel van zorg.'

Foto Sanne De Wilde

Foto Sanne De Wilde

FleksZorg
als seks zorg is

Ieder mens heeft recht op lichamelijk welbevinden, zeggen de mensenrechten. Volgens FleksZorg strekt dat recht zich uit tot seksuele diensten voor mensen met een beperking.

DOOR SANDER HEIJNE

Profiel

Bedrijf

FleksZorg

Waar

Lienden

Sinds

2005

Aantal werknemers

35 tot 40

Afspraakjes per jaar

1.600

Noem FleksZorg geen escortbureau. Oprichtster Loet Berkemans van het sekszorgbureau maakt een scherp onderscheid tussen het werk van prostituees en de handelingen van haar seksueel verzorg(st)ers. 'Prostituees zijn beschikbaar voor wie niet op een andere manier aan zijn of haar gerief wil komen, onze verzorg(st)ers zijn er voor mannen en vrouwen die niet op een andere manier aan hun gerief kunnen komen.'

Willen of kunnen, de woorden vallen veelvuldig in het interview in de woning van Berkemans in Amsterdam. Lichamelijk of verstandelijk beperkten hebben veelal dezelfde fysieke behoefte aan seks als ieder ander. Maar ze zijn lang niet altijd in staat om op de gebruikelijke manier in hun behoeften te voorzien. Bij sommige gehandicapten leidt het tot seksueel grensoverschrijdend gedrag. Anderen raken gedeprimeerd.

Berkemans merkte het probleem al decennia geleden op. Ze werkte

destijds als nachthoofd in een instelling voor verstandelijk beperkten. Een van de bewoners moest iedere nacht aan zijn bed worden vastgebonden. Hij smeekte het verplegend personeel hem te bevredigen. Uit frustratie rukte hij soms zo wild aan zijn ketens, dat het bed de volgende ochtend meters verderop stond.

'Ik heb het geval destijds voorgelegd aan de directeur', zegt Berkemans. De oplossing lag voor de hand. Maar een door de instelling verzorgd bezoek van een prostituee bleek onbespreekbaar. Het taboe woog zwaarder dan het lijden van een gefrustreerde gehandicapte oudere man.

Als verzorgenden de frustraties van cliënten niet meer kunnen aanzien, nemen ze het heft soms in eigen hand. Dit bleek onder meer uit het relaas van een stagiaire van een Brabantse zorginstelling in het Eindhovens Dagblad in 2010. Het meisje zag hoe collega's een man met een spierziekte seksueel bevredigden. Toen de stagiaire later weigerde hetzelfde te doen, werd ze ontslagen.

De affaire leidde tot vragen in de Tweede Kamer. 'Zorgmedewerkers moeten nooit seksuele handelingen verrichten', zei Agnes Wolbert van PvdA. Renske Leijten van de SP ging in de Eindhovense krant nog een stap verder. 'Seks is geen zorg', aldus het Kamerlid in 2010.

Ook Berkemans pleit voor een strikte scheiding tussen de reguliere verzorging en seks, maar de zienswijze van Leijten deelt ze niet. 'Voor hen die zonder hulp niet in hun seksuele verlangens kunnen voorzien is seks wel degelijk onderdeel van de zorg', aldus Berkemans. Ze ziet haar gelijk bevestigd in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens. 'Ieder mens heeft recht op een zo hoog mogelijk emotioneel en lichamelijk welbevinden (...) en

toegang tot de organisaties die daarin kunnen voorzien.'

Berkelmans zag in 2004 nog maar één oplossing, de seksuele verzorging van mensen met een beperking diende fatsoenlijk te worden georganiseerd. Ze was destijds al mede-eigenaar van een reguliere thuiszorgonderneming. Aanvankelijk dacht ze via die onderneming sekszorg aan te bieden, maar haar zakenpartner zag het niet zitten. Uiteindelijk besloot ze haar aandelen te verkopen en een uitsluitend op sekszorg gericht bemiddelingsbureau op te zetten. In 2005 zag FleksZorg het levenslicht.

De eerste jaren waren moeilijker dan gedacht. Tegelijk met FleksZorg stortten enkele andere ondernemers zich op dezelfde markt. Geen ervan heeft het gered, terwijl de vraag naar de diensten van sekszorgbureaus toch overweldigend te noemen is. 'Lichamelijk en verstandelijk beperkten zijn helaas vaak ook in hun portemonnee beperkt', zegt Berkelmans. Ook FleksZorg leed de eerste vijf jaar verlies. Berkelmans dekte de tekorten af met de verkoop van haar vorige thuiszorgbedrijf.

Sommige gemeenten vergoeden de diensten van FleksZorg via de bijzondere bijstand. In bepaalde gevallen kunnen de diensten uit een persoonsgebonden budget worden gefinancierd. Het merendeel van de klanten van FleksZorg - voor 95 procent gaat het om mannen - betaalt de sekszorg uit eigen zak. Een uurtje sekszorg kost ten minste 135 euro. Berkelmans: 'We hebben cliënten die het hele jaar sparen om een of twee afspraken te kunnen maken.'

Het gebrek aan financiële middelen bij de doelgroep is niet de enige hobbel die FleksZorg moest nemen. Vanwege de aard van het werk kan Berkelmans geen personeel in dienst nemen. Werkgevers mogen hun werknemers in Nederland onder

geen beding aanzetten tot het verrichten van seksuele handelingen, zelfs niet als de functieomschrijving 'seksueel verzorgende' luidt. Bemiddelen tussen freelance seksueel verzorgers en gehandicapten mag wel. FleksZorg werkt dus uitsluitend met freelancers.

Voldoende geschikte seksueel verzorgers vinden is geen sinecure. 'Bij onze cliënten kan sprake zijn van een gestoorde seksualiteit', zegt Berkelmans. Seks met mensen met een lichamelijke beperking kan bovendien fysiek en emotioneel belastend zijn. Berkelmans: 'Voor mannen is klaarkomen bijvoorbeeld heel belangrijk, maar als iemand door een fysieke beperking geen erectie kan krijgen, moet je daar wel mee om kunnen gaan.'

Seksueel verzorgers met ervaring in de prostitutie blijken meestal ongeschikt. Hoewel de seksuele handelingen vaak dezelfde zijn, vergt de clientèle van FleksZorg een veel liefdevollere benadering, zegt Berkelmans. 'Een prostituee zal proberen zo min mogelijk te doen voor zo veel mogelijk geld.' Hoewel de beloning van 90 euro per uur niet gering is, zijn prostituees volgens Berkelmans aan hogere beloningen gewend.

De meeste seksueel verzorg(st)ers van FleksZorg zijn zelf afkomstig uit de zorg, of hebben iemand met een beperking en een seksloos leven van nabij meegemaakt. Ze zien zichzelf bovenal als hulpverleners.

Voor de meeste freelancers van FleksZorg is het niet eenvoudig openlijk over hun beroep te spreken. Een bevlogen parttime seksueel verzorgende stopte nadat haar collega's op de opleiding tot verpleegkundige waar ze doceerde hoorden van haar nevenactiviteit. Het was stoppen met FleksZorg of ontslag bij de hbo-instelling. Berkelmans: 'Het taboe op sekszorg is nog altijd alom aanwezig.'

FleksZorg ontvangt wekelijks tien tot vijftien verzoeken om informatie.

Onder hen zijn ook gezonde mannen, zonder enige zorgindicatie. 'We wijzen deze aanvragen niet zonder meer af', zegt Berkelmans, 'maar om in aanmerking te komen voor onze diensten moeten ze zich wel conformeren aan onze regels.'

Voorafgaand aan een eerste afspraak hebben cliënten van FleksZorg een verplicht gesprek met de psycholoog van het bemiddelingsbureau. Zij inventariseert de seksuele behoeften en de aard van de beperking. Op basis daarvan kiest de psycholoog welke verzorgster het best bij een cliënt past. Berkelmans: 'De meeste mannen zonder beperking haken dan wel af.'